

מראי מקומות - יבמות

ס.ג.

אדם. וי"ל דמיירי שנתעברו וילדו כבר באותו היום, קודם שבא עליהן, וכמו שמצינו בחוה, שילדה בו ביום. ומדברי המהרש"א והחזקוני מבואר שהבינו דאדם בא עליהם ממש. אולם הביא המהרש"א **מבעל הנצחון** שכי' דלא בא עליהם ממש, אלא לפי שלא הי' לו זוג, הי' חפץ לחפש ולבדוק בכל המינים, אם ימצא עוד מין שאין לו עזה, וכיון שלא מצא, לא נתקררה דעתו וכו'.

ו. שתי בריכות טובות יש לי להבריך

בך, רות המואבי' ונעמה העמונית

פי' המהר"ל (בחי' אגדות), דאע"ג דכמה וכמה גרים טובים נתגיירו בישראל, לא חשיב רק אלו בריכות טובות, שאלו בריכות נברכו להוציא פרי חדש בישראל אשר לא הי'. וע"ש שביאר למה דוקא אלו היו זוכין, ומאומות עמון ומואב דוקא, ע"ש.

ז. עתידין כל אומניות שיעמדו על הקרקע

פי' המהרש"א, שיניחו אומנתם החשובים לעבוד עבודה הפחותה מכל בעוה"ז, דהיינו עבודת קרקע, שלא יבקשו אלא עבודת קרקע לצורך דירתן ומזונותן.

ח. הפוכי בעיסקא טב מיניך

הק' המהרש"א, הא לכאו' זה סותר מה דאמרי' לקמן, דהגמ' מונה המעלות של מי שיש לו קרקע, ואמרי' קפוז' זבין ארעא, וכו'. וכ' דמיושב ע"פ מש"כ תוס', דרק אדם שעיקר אומנתו בקרקע הוא דבר פחות, אבל מה דאמרי' קפוז' זבין ארעא, וכו', היינו לצורך מזונותיו.

ט. אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל

הק' בקובץ הערות (דוגמאות לביאורי אגדות על דרך הפשט, ה', ה'), אטו בני נח לאו בני עונשין ניהו, וגם הא נענשו אף קודם שהיו ישראל בעולם, וכמו דור המבול, וכו'. וביאר דבאמת יש ב' אופנים של עונשים, אופן של נקמה, ואופן של תורת תשלומין. ובדרך כלל, עונשין כשנתמלא סאתן, ובב"א, והוי כליון גמור. אבל היכא שאנו רואין שנענשין מעט מעט, כדרך שנענשו ישראל, שנענשין מעט מעט, כאשר ייסר איש את בנו, והוא הנקרא פורעניות, מלשון פרעון ותשלומין, אינו אלא בשביל ישראל (ולכאו' משום דכיון שהוא דומה לאופן שישראל נענשין, א"כ אז ישראל לוקחין מוסר מזה).

י. דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא

העיר בשיחות מוסר (להגר"ח שמואלביץ, שיחה ל"ב בשנת תשל"ב), דמשמע דכשם שמה שמגדלות את בנינו מחייב הכרת הטוב, כן מה שמצילות אותנו מן החטא, אע"פ שדבר זה אין קשה לה כלל, והרי אם היא מקשטת עצמה בפני בעלה, יתכן שהיא רוצה דבר זה יותר ממנו. והוכיח מזה דמ"מ זה מחייב הכרת הטוב לשניהם בשוה, ואין הבדל במה שלא השקיעה עמל בטובה זו שעשתה לו, כיון דסכ"ס יש לו טובה גדולה ממנה, צריכים להכיר לה טוב.

א. כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם

פי' המהרש"א, דהיינו שאין לו דירה מיוחדת לדירתו ולפרנסתו, אינו אדם, דהוי כמו הרוחות והשדים, שאין להם דירה מיוחדת בעולם.

ב. זכה עוזרתו, לא זכה, כנגדו

פי' בהרחב דבר (בראשית ב', י"ח), דודאי אין הכוונה שהיא נבראת כדי לצערו, וגם איך משמע מקרא זו או עזר או כנגדו, אלא הכוונה במה דדרשי או עזר או כנגדו, היינו או שהניגוד יהי לעזרו, או שהעזר יהי לנגדו. דהיינו, שמי שהוא כעסני ורגזני, אם אשתו תהא מסייעתו בזה, אע"ג שבשעת הרגז הוא נהנה מזה, והיא לו לעזר, אבל אח"כ, שסר הרגז מעליו, יש לו צער הרבה, שהוסיפה אשתו אש ועצים, וא"כ נמצא שהיא כנגדו. משא"כ אם תהא מנגדתו מתחלה, ותשכך חמתו, ותפייס אותו אדם שהוא מרגיז עליו, אע"פ שנראית באותה שעה שהיא מנגדתו, מ"מ היא העזר האמיתי שאין למעלה הימנו. וא"כ, הפי' בעזר כנגדו הוא שהיא העזר אליו גופא במה שהיא מנגדתו. וחז"ל הוסיפו על זה, שאם זכה, נשאר העיקרו עזר, דהיינו במה שהיא מנגדתו מתחלה. ואם לא זכה, נשאר העיקרי כנגדו במה שהיא עזר מתחלה, והיא מסייעתו לכל רוח רעה שעוברת עליו.

ג. זכה כנגדו

יש לעי', הא אמרי' לעיל דלא זכה כנגדו. ולכאו' הביאור הוא על דרך מש"כ בהעמק דבר (בראשית ב', י"ח), דאין טבע האדם במין א', כיון דכל המדות וכל הברואים כלולים בו, וזה האדם טבעו נוטה לזה האופן, ואדם אחר הוא להיפוך, ע"כ יש לעשות העזר, שהיא האשה, ראוי' לכל אופן שיהא בהאיש, והיינו כנגדו, איך שהוא נצרך לעזר תמידי לפי תכונתו.

ד. אשכחי' רבי יוסי לאליהו, וכו'

ק', האם שאלה כוז צריך לשאול לאליהו, והאם צריכין לאליהו לתשובה זו, הרי כל ילד יכול לפרש כן. וביאר בקונט' וידעת כי שלום אהלך (לבעל השפתי חיים, ג', ב') דשאלת רבי יוסי היתה, שכשהתורה מיעדת את האשה להיות עזר כנגד בעלה, ודאי מתכוונת לדברים רמים ונשגבים, כגון שהיא עוזרת לו להשיג מדרגות רוחניות גבוהות בעבודת ד', ואיך מתממש הדבר. ותשו' אליהו היתה, שצריך לראות עזרת האשה באופן הנכון, ועיקר תשובתו היא בסיפא של דבריו, לא נמצאת מאירה את עיניו ומעמידתו על רגליו. דהיינו, שהיא מכינה את כל צרכיו, כדי שיוכל להתמסר לתורה ולעבודת ד', ולמלא את תפקידו בהצלחה.

ה. מלמד שבא אדם על כל בהמה

וחי', ולא נתקררה דעתו וכו'

כ' המהרש"א בשם החזקוני דע"כ מיירי שנתעברו קודם שבא עליהן, דאל"ה, הא מתעקרין בביאת אדם. וכ' המהרש"א דזה לא מספיק, דהא משנתעברה בהמה אינה מקבלת זכר, ואפי' זכר